# TAM METİN KİTABI

# III. ULUSLARARASI EL RUHA SOSYAL BİLİMLER KONGRESİ

## 2-4 Kasım 2018
## ŞANLIURFA


## Editörler

**Doç. Dr. M. Salih MERCAN**

**Rahmat ULLAH**



**Institute Of Economic Development And Social Researches Publications®**

(The Licence Number of Publicator: 2014/31220)

TURKEY

TR: +90 342 606 06 75 USA: +1 631 685 0 853

E posta: kongreiksad@gmail.com

www.iksad.org.tr www.iksadkongre.org

issued in November 15, 2018



**Iksad Publications - 2018©**



**ISBN 978-605-7923-18-9**

# KONGRE KÜNYESİ

## Kongre Onursal Başkanı
Prof. Dr. Ramazan TAŞALTIN
Harran Üniversitesi Rektörü

## Kongre Başkanı
Prof. Dr. Mehmet OKUR

## Kongre Düzenleme Kurulu Başkanı
Dr. Hüseyin ERİŞ

## Kongre Düzenleyicileri
Harran Üniversitesi
İktisadi Kalkınma ve Sosyal Araştırmalar Derneği

## Kongre Dilleri
Türkçe, İngilizce, Rusça

## Kongre Tarihleri
2-3-4 Kasım 2018

## Yabancı Katılımcılar
A.N. Muhametjan - Kazakistan
Zhi HUAN – Çin Halk Cumhuriyeti
Azar ASHTIANI – İran İslam Cumhuriyeti
Natalya KOJIVINSKAYA - Rusya
Gulanbar R. ABBASOVA - Azerbaycan

# ORMANLARDA AĞAÇ, AĞAÇCIK KESME VE ZARAR VERME SUÇU İLE KABAHATİNİN HUKUKİ OLARAK İNCELENMESİ

**Doç. Dr. Osman Devrim ELVAN**

İ.Ü.C Orman Fakültesi Çevre ve Orman Hukuku ABD

elvan40@istanbul edu.tr

## Özet

Ormanlarda ağaç ve ağaççık kesme suçu orman mevzuatında düzenlenmiş ve bu konuda yaptırımlar belirlenmiştir. Kanunda ağaç kesme suçunun bağlı hareketli suç olarak düzenlendiği görülmüş ancak serbest hareketli suç olarak düzenlenmesi gerektiği ifade edilmiştir. Diğer taraftan kanunda ağaçlara yönelik düzenleme olmakla birlikte, ağaççıkların kesilmesine dair açık bir hüküm konmamış hatta kabahat olarak dahi düzenlenememiştir. Bu nedenle orman varlığının önemli bir parçası olan ağaççıkların yasa gücüyle korunması gerektiği ve bu konudaki eksikliğin giderilmesi gerekmektedir. Çalışmada ağaç ve ağaççıkların kesilmesi, zarar görmesi konusunda suçun unsurları, faili, mağduru, içtimaı, yaptırım hükümleri ve hukuka uygunluk halleri konusunda ceza hukuk prensibi çerçevesinde tespitler yapılarak sonuç ve öneriler sunulmuştur.

## 1.GENEL BİLGİLER

Osmanlı döneminde özellikle arazi kanunundan önceki dönemde devletin ormanlarla ilgilenmesi öncelikle Tophane ve Tersane ihtiyaçlarını karşılamak ve bazı ormanlar hakkında koruyucu nitelikte bir takım önlemler alınması ile başlamıştır (Özdenmez ve ark, 1996). Tersane ve tophane ormanları esas itibariyle mülkiyeti devlete ait bulunan ormanlardı. Gemi kerestesi ve toplara ait ahşap malzeme bidayeten miriye merbut olan ormanlardan temin edilmiştir (Toygar, 1964). Tersane organizasyonunda, ormanlar "hassa gemilere yarar kerestenin" bulunduğu yerler olarak görülmekte ve ormanların korunması ise yine aynı mantık çerçevesinde yapılmıştır. Bu tür ormanlardan yararlanmayı alışkanlık haline getirenlere ise, cinayete teşebbüs, hırsızlık, dolandırıcılık, iftira ve sahtekarlık gibi suçlara verilen kürek cezası verilmiştir (Osmanlı Ormancılığı Tarihi Vesikalar, 1999)

Ormanlar üzerinde gerçekleştirilen eylemlere karşı öngörülen ilk ceza 1524 yılında çıkarılan "Kanunı Şunei Sultaniye Ki Mısrrı Atik Est " adlı kanunname ile öngörülen " tedip" cezasıdır. Gemilere gönder ağacı kesilmesini yasaklayan bu kanuna göre, tenbih edilmesine rağmen yine de ağaç kesip getirenlere tedip cezası verileceği ifade edilmiştir (Güneş, 2001).

1733 senesinde, İstanbul'a gelen suyun başlarında bulunan ve kemerler adı verilen yerde ağaç kesenlerin arabaları ve arabaları çekmekte kullandıkları hayvanlarına el konulmasına ve kendilerinin de taş gemisine müebbet kürek cezasına çarptırılmalarına ilişkin ferman bu konudaki hassasiyetin gösterilmesi açısından iyi bir örnektir (Özdönmez,1961)

1858 Arazi Kanunnamesi'nde ormanların gelişimini etkileyen ilgili hükümler incelendiğinde ormanların yok olmasının önemli sebeplerinden birini oluşturan 19. madde; kanunnamenin yayımı tarihinden itibaren büyük bir orman kıyımının başlanmasına neden olmuş, tapu sahibi olan olmayan herkes bu hükmü emsal göstererek ormanları baltayla açmaya başlamıştır .(Osmanlı Ormancılığı Tarihi Vesikalar, 1999)

1869 yılında yürürlüğe giren Orman Nizamnamesi incelendiğinde, ormanlar üzerinde herkesin keyfi faydalanmasına müsaade edilmesinin, ormanların mahvına yol açtığı belirtilmiş ve bu Nizamname ile ormanların korunmaya alınacağı belirtilmiştir (Güneş, 2001).

Orman Nizamnamesi ormanları 4 gruba ayırmıştır

1-Doğrudan doğruya devlete ait miri ormanlar
2-Vakıflara ait ormanlar
3-Kasaba ve köylere ayrılmış baltalıklar
4-Şahıslara ait ormanlar

Orman nizamnamesinde devletin ağırlıklı olarak miri ve vakıf ormanlarıyla, kısmen köy ve kasaba ormanlarıyla meşgul görülmektedir (Uslu, 1951). 1869 tarihli Orman Nizamnamesi'nde kanundışı ağaç kesme eylemine yönelik hükümleri ve cezalar şu şekildedir:

Miri ormanlardan ruhsatsız ağaç kesmek ve ihraç etmek yasaklanmıştır. Bu suçlar için para cezalarına hükmedilmiştir. Tayin edilen cezalar ise;

- Ağacın çevresi bir ziradan[1] fazla ise her bir binek hayvanı yüküne karşılık dört beşlik
- Herbir demet ve yahut adam yükü itibariyle iki beşlik ve bir ziradan iki ziraya kadar olduğu takdirde sekiz beşlik
- İki ziradan üç ziraya kadar ise on beşlik
- Üç ziradan yukarı olduğu taktirde yirmi beşlik
- Ruhsatsız kesilen ağaç eğer meşe ağacı ise cezası iki kat artırılacağı şeklinde hüküm altına alınmıştır (madde 33).

Kesimine izin verilmiş olan miktardan fazla kesim yapanlar hakkında ağaç kesimi için belirlenmiş cezaların iki katına hükmolunacağı 39. maddede belirtilmiştir.

Ağaçların kabuklarını soymak veya diğer bir şekilde sakatlamak suç kabul edilmiştir, bu suçu işleyenler hakkında izinsiz ağaç kesme suçu için tespit edilen cezaların tatbik dileceği kabul edilmiştir (Özdenmez, 1965). Yasa koyucunun 34. maddede ağacın kabuğunu soyarak sakatlamasından ağacın hayatiyetini kaybetmesi anlaşılmıştır. Bu görüş bugünkü orman hukukumuzda da aynı doğrultudadır.

Nizamnamenin 38. ve 39. maddelerinde izinsiz ağaç kesilmesi suçunu işleyenlerin yakalanmaması durumunda ormanın imtiyaz sahibi yada müteahhidi hakkında aynı cezanın icra edileceği hükme bağlanarak orman sahiplerinin de bir bakıma ormanların korunmasında aktif bir şekilde yer almaları sağlanmıştır.

3 Haziran 1914 tarihinde damgasız kesilen ağaçların faili ele geçmemesi nedeniyle mültezimin mesul olacağına dair bir temyiz kararı bu konuda örnek olarak verilebilir (Kutluk, 1945).

## 2.AĞAÇ VE AĞAÇÇIK KESME SUÇU VE KABAHATİNE İLİŞKİN ORMAN KANUN UYGULAMALARI

Ağaç ve ağaççık Kesme Suçu ve Kabahatine ilişkin cumhuriyetin ilanında sonra 1937 yılında 3116 sayılı ilk orman kanunu ve yürürlükte olan 1956 yılında 6831 sayılı Orman Kanunu

[1] Zira; Dirsekten orta parmak uzunluğuna kadar olan uzunluk, 75-90 cm arasında değişmektedir (Özön, 1952)

yürürlüğe girmiştir. Çalışmada sadece ormanlarda ağaç ve ağaççık kesme suçuna ilişkin değerlendirme yapılmıştır. Ormanların haricinde ağaç kesme suçu için TCK 152/c ve konusu uyarınca sit alanında kalması ya da kültür varlığı olması halinde 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu hükümleri uygulanmaktadır.

### 2.1. 3116 Sayılı Orman Kanunu Uygulaması

1937 yılında yürürlüğe giren ve 136 maddeden oluşan 3116 sayılı Orman Kanunu'nun ceza hükümleri başlıklı faslının 103., 105., 107., ve 112. maddeleri ağaç kesme suçuna ilişkin hükümleri içermektedir.

3116 sayılı kanun ağaç kesme suçu için verilecek cezalarda öncelikle iki hususa dikkat etmiştir. Birincisi kanunun ilk maddesinde yapılan orman tanımına uyan sahalarda ağaç kesme suçu işlenmiş ise 105. madde hükümlerine göre ceza öngörülmüş, orman tanımına uyan sahalar dışında ağaç kesme suçu işlenmiş ise yasanın 103. maddesi ile cezalandırılmıştır.

Kanunun 105. maddesi ormanlardaki yaş ağaçların;

- Ruhsatsız kesilmesini
- Kabuklarının soyulmasını
- Boğulmasını
- Yaralanmasını
- Tepelerinin veya tekmil dallarının koparılmasını yada kesilmesini, yasaklamıştır.

Kanun maddesi ayrıca; orman örtüsünün kaldırılmasını, çıra ve yalamuk çıkarılmasını, orman toprağını kuvvetlendirmek için dikilen her çeşit nebatın zedelenmesini veya koparılmasını yasaklayarak, yapılan zararın önemi neticesinde bir haftadan 6 aya kadar hapis ayrıca beş liradan beş yüz liraya kadar para cezası ile cezalandırmıştır. Ağaç kesmenin dışındaki hallerde zararın çok hafif olması halinde sadece para cezasına hükmedileceği ve suça konu ağaç ve mahsullerin müsaderesine karar verileceği de belirtilmiştir (md 105) .

Kanunun 107. maddesi ormanlardaki dikili kuru ağaçların;

- Kesilmesini
- Köklerinin sökülmesini, yasaklamıştır.

Kanun; kuru ağaçlardan kabuk ve çıra alınmasını, salep, yer mantarı, kitre, soğan, kocayemiş, alıç gibi toprak mahsulatı ile meyvelerin, kuru yaprakların toplanıp götürülmesini, her çeşit atık ve yerde yatık devrilmiş kuru ağaç, toprak, kum, çakıltaşı, ve taş çıkarılmasını ve mazı kozalak ve sair orman tohumlarının toplanmasını da yasaklamıştır (md 23). Bu fiilleri gerçekleştirenler için bir aya kadar hafif hapis ve 30 lira para cezasına hükmedileceği yazılmıştır.

Kanunun 103. maddesi; 3116 sayılı kanunun birinci maddesinde tanımlanan orman niteliği taşımayan sahalarda idareden izin almadan ağaçların;

- Kesilmesini
- Sökülmesini
- Kurumasını icap ettirir işler yapılmasını Türk Ceza Kanunu'na atıf yaparak cezalandırmayı öngörmüştür.

Buna göre bu fiilleri gerçekleştirenler için mülga TCK madde 516 uyarınca bir seneye kadar hapis ve yirmi liradan elli liraya kadar ağır para cezası verilebilmektedir. Eğer bu fiilleri ağaç sahipleri kendileri yapar ise bir yıla kadar hapis veya 20 liradan 100 liraya kadar hafif para cezası ile cezalandırılacakları hükme bağlanmıştır.

Kanunun 112. maddesinde; devlet çekici ile damgalanan ağaçların kesilmesi esnasında aşağıdaki hususları cezalandırmıştır:

- Damganın dip kütükte bırakılmaması
- Yüksek kesilmesi.

### 2.2. 6831 Sayılı Orman Kanunu Uygulaması

3116 Sayılı kanunun yürürlükten kalkmasından sonra 1956 yılında 6831 Sayılı Orman Kanunu yürürlüğe konmuştur. Günümüzde halen bu kanun yürürlüktedir. Kanun uygulamasına geçemeden önce suçun ve kabahatin konusu olan ağaç ve ağaççıkların tanımının yapılması gerektiği düşünülmüştür.

20.11.2012 tarih ve 28473 Sayılı Orman Kadastrosu ve 2/B Uygulama Yönetmeliği'nin 14. Maddesinde; en az sekiz metre ve daha yukarı boy yapabilen kökü, gövdesi, tepesi olan, odunsu bitkiler, yaşı, çapı ne olursa olsun ağaç olarak tanımlanmakta, yan dallarının çoğalması ve fazlaca gelişmesi neticesinde tepesi yayvanlaşan, genel olarak genişliğine bir büyüme şekli gösteren, boyu sekiz metreyi bulmayan, uzun ömürlü odunsu bitkiler ise çapı ve yaşı ne olursa olsun ağaççık olarak tanımlanmaktadır.

Orman ağaç ve ağaççıkları konusunda yer yer tereddüte düşülmesi neticesinde Yargıtay'ın da referans aldığı 1964 yılında Orman Genel Müdürlüğü tarafından yayınlanan bir tebliğ yayınlanmıştır. 138 nolu tebliğde başlıca orman ağaç ve ağaççıklarının listesine yer verilmiştir. Bu tebliği günümüzde hala başvurulan bir kaynaktır (Ormancılık Terimleri. 1964).

Buna göre;

Memleketimizde bulunan başlıca ağaç cinsleri şunlardır;

İbrelilerden; Çam (Pinus), Göknar (Abies), Ladin (Picea), Sedir (Cedrus), Ardıç (Juniperus), Porsuk (taxus)

Yapraklılardan; Meşe (Quercus), Kayın (Fagus), Gürgen (Carpinus), Ihlamur (Tilia), Dişbudak ((Fraxiunus), Karaağaç (Ulmus), Kızılağaç (Ulmus), Akçaağaç (Acer), Kestane (Castanea), Kavak (Populus), Söğüt (Salix), Çınar (Platanus)

*Ormanlarımızda bulunan ağaççıklar ise;*

Yapraklılardan; Taflan (Evonymus), Kurtbağrı (Ligustrum-vulgare), Lazyemişiveya Karayemiş (Prunus laurocerasus), Mürver (Sambucus), Leylak (Syringa), Şimşir (Buxus), Orman asması (Clematis), Kızılcık (Cornus), Fındık (Coryllus), Dağ Muşmulası (Cotoneaster),Muşmula (Mespilus), Alıç (Cretaegus), Hanımeli (Lonicera), Cehri (Rhamnus),Orman Gülü (Rhododendron),Frenk üzümü (Ribes),Sandal ( Arbutus Andrachne),

Kocayemiş (Arbutus Unedo), Akçakesme (Phillyrea media), İğde (Eleaeagnus orientalis), Çobanpüskülü, Işılgan (İlex aquifolium), Salkım (Laburnum), Defne (Laurus nobilis), Gül (Rosa), Üvez (Sorbus).

İbrelilerden ; Bodur adi ardıç (juniperus communis)

Maki formasyonunda bulunan ağaççıklar ; myrtus communis (mersin), Lourus nobilis (defne), Olea oleaster (yabani zeytin = delice), arbutus andeachnea (sandal), Spartium junceum (katır tırnağı), Ourcus ilex (pırnal meşesi), Ouercus coccifera (kermes meşesi), Phllyrea media (Akçakesme), Calycatome villosa (keçi boynuzu), Erica arborea (funda), erica verticillata (süpürge çalısı), Cotinus coggyria (çitlengiz), Cercis siliquastrum (erguvan), Styrax officinalis (tesbih), Paliurus aculeatus (karaçalı), Ligustrum vulgare (kurt bağrı), Ruscus aculeatus (herdemtaze), Ceratonia siliqua (keçi boynuzu), Adenocarpus pervifoius, Cistus villosus, Cistus Salviaefolius (beyaz çiçekli laden), Juniperus oxycedrus (katran ardıcı), şeklinde belirtilmiştir.

Yargıtay kararları[2] incelendiğinde ilgili dairenin ve Ceza Genel Kurulu'nun 1964 yıl 138 sayılı tebliğde yapılan tanımları esas alarak ağaççıkların ağaç olmadığı görüşü ile 91/5. fıkradan cezalandırmaları onadığı görülmüştür. Çünkü ağaççık türlerinden bazıları (alıç, şimşir vs) ikinci sınıf tomruk olarak kullanılabildiği gibi büyük bir kısmı ise ısı enerjisinden faydalanılabilen yakacak vasıflı emval vermektedir. 6831 Sayılı Kanun'un amacına uygun olmayan bu uygulamanın, ülke ormanlarının önemli bir kısmını oluşturan ağaççıklara yönelik yasal olmayan fiilleri engelleme konusunda yetersiz olduğunu ifade etmek mümkündür.

## 3.SUÇUN UNSURLARI

Ağaç Kesme suçunun unsurlarını ceza hukuku prensipleri uyarınca maddi, manevi ve hukuki olarak ele alınmıştır. Kabahatin unsurları da yine hukuk prensibi gereği maddi, manevi ve kanuni olarak ele alınmaktadır. Çalışmada ağırlıklı olarak suçun unsurları üzerinde durulacaktır.

### 3.1.Kanuni Unsur

Ağaç kesme suçunu yasaklayan ve cezalandıran hükümler 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 14 ve 91. maddeleridir. Kanun ormanların muhafazası başlıklı 14. maddesinde ağaç kesme eylemini yasaklamış, ceza hükümleri başlıklı bölümünün 91. maddesinde de 14. madde ile yasaklanan fiillerin cezaları yazmıştır.

Ağaç kesme fiili kanunun 14. maddesinin (A) ve (B) bentlerinde düzenlenmiştir.

[2] Orman sayılmayan yerlerde arazi sahiplerinin orman idaresinden gerekli izin almadan ağaççıkları kesme eylemini 6831 Sayılı Kanunun 116/B delaletiyle 109. maddedeki suçu oluşturur (YCGK., 02.06.1998, 1998/3-138 E.., 1998/201 K.)
Ormandan ağaççık vasfında pırnal meşesi kesilmesi 91/5. madde kapsamında kalır (Y.3.CD., 06.11.1995, 95/11245-12368)
Ormandan ağaççık niteliğinde mazı meşesi kesilmesi 91/5. madde kapsamında kalır (Y.3CD., 06.12.1994, 94/9190-12076)
Ormandan ahlat ve alıç kesimi 91/5. madde kapsamında kalır (Y.3.CD., 09.11.1994, 94/7211-10546)
Orman gülü kesmek eylemi 91/5. maddedeki suçu oluşturur (Y.3.CD., T., E. 98/8533, K. 98/9874)
Suç konusu emval şimşir tabir edilen tabir edilen ağaççık türünden bir bitkidir. Bu nevi emvali kesmek, Orman kanunun 91/5. maddesindeki suçu oluşturur (Y.3.CD., 06.02.1992, E. 1991/14914, K. 1992/1920)

Buna göre (A) bendinde düzenlenen yasak fiiller,

- Yaş ağaçları boğmak, yaralamak, tepelerini veya dallarını kesmek veya koparmak
- Ağaçlardan yalamuk, pedavra, hartama çıkarmak

B) Bendinde,

- Dikili yaş ve kuru ağaçları kesmek
- Dikili yaş ve kuru ağaçları kökünden sökmek
- Dikili yaş ve kuru ağaçlardan kabuk, çıra, katran veya sakız çıkarmak
- Yatık veya devrik ağaçları kesmek, yasaklanmıştır.
- Bu fiillerden kanunun 91. maddesi hükmünce bazıları suç bazıları ise kabahattir

Kanunun ilgili maddesinde geçen bazı terimlerin tanımları ise aşağıdaki gibidir.

Boğmak; Ağaç gövdesinde çepeçevre kabuk ve kambiyum tabakasının, diri odun tabakasına kadar soyulması neticesinde, ağacın gıdasız bırakılmak suretiyle ölüme mahkum edilmesi fiiline "boğmak" ve bu olaya ağacın boğulması denir

Yalamuk (Soymuk): İbreli ağaçlarda bilhassa çam ve göknarların gençlerinde, kabuk ile haşep arasında bulunan ve ağacın hayatiyetini sağlayan kambiyum tabakasının, kısmen veya tamamen kabuk ile birlikte çıkarılmasına denir

Pedavra (Hartama): Ağaçlardan, bilhassa tahra ve bıçak gibi aletlerle elyaf istikametinden yarılarak elde edilen muhtelif ebat da yarma tahtalardır. Bazı bölgelerde hartama ismi ile de anılmaktadır

Çıra; ibreli ağaçlarda, ağacın odun tabakalarının derinliklerine nüfus eden yaralamalar dolayısıyla, odun hücre zararlılarının reçine ile birleşmesi ile hasıl olan yağlı ve yanıcı hale gelmiş olan kısmıdır.

Katran; Odunun kuru olarak damıtımı sonucu elde edilen yağ kıvamında bir orman mahsulüdür

Sakız; bazı ağaç türlerinden herhangi bir yaralama neticesinde dışarıya akan ve ihtiva ettiği uçucu maddelerini zamanla kısmen kaybeden yumuşak elastiki bir orman mahsulüdür

### 3.2. Maddi Unsur

Ağaç kesme suçunda hareketin önemli bir yeri vardır. Çünkü ağaç kesme suçunun gerçekleşmesi failin aktif olarak suç normunda belirlenen hareketleri yapmasına bağlıdır. Bu nedenle, ağaç kesme suçu icrai hareketle işlenen bir suçtur

Hareket çeşitleri bakımından suçun bağlı hareketli suç olduğunu ifade etmek mümkündür. Çünkü suçun hangi hareket şekliyle işlenebileceği hüküm altına alınmıştır. Buna göre ağaç kesme suçunun tamam olabilmesi için aşağıdaki hareket şekillerini tüketmiş olması gerekmektedir.

*Yaş Ağaçları Kesmek*: Dikili kuru halde olmayan yaş ağaçları kesici bir aletle hayatını sona erdirecek şekilde gövdesini ayırmaktır.

*Yaş Ağaçları Boğmak*: Ağaç gövdesinde çepeçevre kabuk ve kambiyum tabakasının, diri odun tabakasına kadar soyulması ve ağacın gıdasız kalarak ölmesine neden olmaktır.

*Yaş Ağaçları Kökünden Sökmek:* Kökünden sökmek fiili ise, ağacın kökleriyle birlikte toprakla irtibatının sona erdirilmesidir**.**

*Kuru Ağaçları Kesmek:* Dikili vaziyetteki kuru ağacın parçalara ayrılması neticesinde dikili vaziyetinin ortadan kalkmasıdır.

*Kuru Ağaçları Kökünden Sökmek*: Ağacın kökleriyle birlikte toprakla irtibatının sona erdirilmesi tanımı burada da geçerlidir ancak kökünden sökülen ağaç canlı olmaması nedeniyle yaş ağaçlarda belirtilen görüşler kuru ağaçlar için geçerli değildir.

### 3.3. Manevi Unsur

Ağaç kesme suçunun manevi unsuru kasttır. Ağaç kesme suçunda fail tipe uygun hareketi önceden düşünüp öngörmektedir. Fail suçun gerçekleşmesi için hangi hareketi yapacağını ve neticeyi bilir ayrıca bunu isteyerek yapar.

Ağaç kesme suçunda kast genellikle kesim işçilerinin damgasız ağaçları kesmesi durumlarında tartışılmaktadır. Ayrıca kast ağaç kesmenin müteselsil suça konu olduğu durumlarda da incelenen bir husustur.

Kesim işçilerinin damgasız ağaç kesmeleri fiilinde kastın olmadığına dair Yargıtay kararları incelendiğinde, suçta kastının olmadığının kabulü için aşağıda yazılı şartların arandığı sonucu çıkmıştır.

- İşçinin tecrübesinin az olması
- Kesilen ağaçların, kesime ayrılan saha içinde olması ayrıca damgalı ağaçlara yakın bulunması
- Kesilen damgasız ağaçların miktarının az olması (bir iki ağaç)
- Maddi bir amacın güdülmemesi

Ağaç kesme suçu taksiren düzenlenmediği için bu suçta taksirden sözedilemeyecektir.

## 4.AĞAÇ KESME SUÇUNA ETKİ EDEN HALLER

Ağaç kesme suçunda suça etki eden haller suçun ağırlaştırılmış ve hafifletilmiş hali olarak ele alınmıştır.

### 4.1.Suçun ağırlatıcı halleri

Suçun konusunun fidan olması halinde verilecek ceza bir kat artırılır. Fidandan kasıt ortaçapı 8 cmden küçük çaplı ağaç ve ağaççıkların fidelik safhalarıdır.

Ağaç kesme ve sökme fiillerinin işlenmesinde motorlu araç ve gereçler kullanılması halinde verilecek ceza bir kat artırılır.Ancak, fidanlar hakkında bu hüküm uygulanmaz.

Fidan ekim sahasını bozan kişi ise bir yıldan beş yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılacağına dair hüküm ise suçun ağırlatıcı hali olmayıp, bunun ayrık bir suç olduğu ifade edilebilir.

Bir diğer ağırlaştırı hal ise bütün orman suçları için geçerli olan kanunun 111. Maddesinde yazılı hükme göre, bu kanunun 3 üncü maddesiyle orman rejimi altına alınan yerlerde ve 23, 24, 25 inci maddeler gereğince muhafaza ormanı ve milli park olarak ayrılmış ormanlarda, ormanlara mütaallik suçları işleyenlerin müstahak olacakları cezanın iki misli olarak hükmolunacağı düzenlenmiştir. Bu nedenle orman yakma suçlarının kanunun bu maddesinde yazılı yerlerde işlenmesi halinde cezanın iki misli uygulanacağını ifade etmek mümkündür.

### 4.2.Suçun Hafifletici hali

Suçun konusunun münhasıran yakacak nitelikte emval veren ağaç olması halinde, verilecek ceza yarı oranında indirilir. Yakacak ağaçtan baltalık işletmesine ait ağaçlar olduğunu ifade etmek mümkündür.

Yakasacak emval veren ağaç tanımı konusunda mevzuatta açık bir tanımlama olmamakla birlikte 91. Maddenin 27.09.1983 tarihinde 6831 sayılı Orman Kanunu'nun bazı maddelerinde değişiklik yapan 2896 Sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesi ile ortaya çıkan bir kavramdır. Kanun değişikliğinden önce "kerestelik ağaç ve kerestelik olmayan ağaç" olarak ayrım yapılmıştır. Kanun değişikliğinden sonra sadece "yakacak odun" kavramı kullanılmış, tersinin ise yapacak odun olarak yorumlamak mümküdür. Yakacak odundan, kerestelik olmayan ağacın anlaşılması gerektiği ifade edilebilir. Ancak bu konuda mevzuat içinde bir açıklama yapılması gerekmekteidr. Uygulamada bilirkişiler vasıtasıyla bu tespitler yapılmaktadır.

## 5.SUÇUN FAİLİ VE MAĞDURU

6831 Sayılı Orman Kanunu'nda Ağaç kesenler, kökünden sökenler veya hayatiyetini sona erdirecek şekilde boğanlar, hükmü ile genel bir ifade kullanarak failde herhangi bir nitelik arandığını belirtmemiştir. Bu nedenle ağaç kesme suçunun faili, kanunda istisnaları bulunanların dışında suç işleme kabiliyeti olan herkes olabilir. Bu suçlar 14 (A) ve (B) bentlerinde yazılı olduğu üzere devlet ormanlarında işlenebilecektir. Kanunun 14 üncü maddesinin (A) ve (B) bentlerine muhalif hareket edenlerin orman sahipleri olması halinde iki seneye kadar hapis ve adlî para cezasıyla cezalandırılır. Ancak kendi arazisi üzerinde tohum ekmek veya fidan dikmek suretiyle yetiştirilecek ormanların sahipleri yukarıdaki fıkra hükmüne tabi değildir. Buradan anlaşılacağı üzere özel ve kamu tüzel kişiliklerine ait ormanlarda suçun nitelikli hali söz konusudur. Ayrıca bu suçun işlenebilmesi için failin orman sahibi olması gerekmektedir. Kamu tüzel kişiliklerinde orman sahibi olarak tüzel kişilik adına sorumluluk ve yetkilerini kullanan kişi ya da kişiler anlaşılmalıdır.

Mağdur, suçu oluşturan fiilden doğrudan tecavüze uğrayan kimse veya kimselerdir. Bir başka deyişle, ceza normu tarafından korunan ve suç tarafından ihlal edilen yani suçun hukuki konusunu oluşturan hukuki varlık veya menfaatin sahibidir

## 6.SUÇUN İŞLENDİĞİ YER

Ağaç kesme suçu 14. Madde uyarınca devlet ormanlarında işlenebilen bir suç oalrak kanunda ifade edilse de, 6831 sayılı Kanunun 49 ve 56. Maddelerinde, 14. Madde de yazılı suçların

kamu tüzel kişiliklerine ait ormanlarla özel ormanları kapsadığı ifade edilmiştir. Bu nedenle ağaç kesme suçu ve kabahati tüm ormanlarda işlenebilmektedir.

## 7.SUÇLARIN İÇTİMASI

Suçların içtiması 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu sisteminde üç başlıkta toplanmıştır. Bunlar bileşik suç, fikri içtima ve zincirleme suçtur. Orman yakma suçu içtima hükümlerine göre aşağıdaki gibi değerlendirilmiştir.

### 7.1.Bileşik suç

TCK'nın bileşik suç başlıklı 42. Maddesine göre, iki suçtan oluşan bileşik suçta, bunlardan biri diğerinin unsuru ya da ağırlaştırıcı nedeni ise, ortada bileşik suç vardır. Böyle durumlarda faile yalnızca daha ağır olan suçun cezası verilir (Öztürk ve Erdem, 2005). Ağaç kesme suçunda failin fidanı ve ağacı aynı anda kesmesi halinde sadece suçun ağırlatıcı hali olan fidan kesmeden ceza verilir.

### 7.2.Fikri içtima

Ceza hukukunun temel kurallarından birisi "kaç tane fiil varsa o kadar suç, kaç tane suç varsa o kadar ceza vardır" şeklinde ifade edilmiştir. Söz konusu kuralın istisnaları ise suçların içtimaı bölümünün konusudur. Bu istisnalar dışında işlenen her bir suç için ayrı ayrı cezaya hükmedilmektedir (Noyan, 2005).

Ağaç kesme suçunda fikri içtimadan söz etmek mümkündür. Örneğin kesilmş ağaçları kamyona yükleyip kaçak nakil suçu işleyen kimsenin bu işi ticari amaçla yaptığı analşılırsa 108. Madde gereğince kaçak nakil suçundan hüküm giymesi gerekmektedir.

### 7.3.Zincirleme Suç

Türk Ceza Kanununda zincirleme suç (md.43) olarak tarif edilen içtima şeklinde; bir suç işleme kararının icrası kapsamında bir kişiye karşı aynı suçun birden fazla işlenmesi durumunda bir cezaya hükmedilir ve cezada artırım yapılmaktadır. Mağdurun belli bir kişi olmadığı hallerde yine aynı hükmün uygulanacağı belirtilmiştir. İçtimanın bu halinin orman ağaç kesme suçları için değerlendirmek gerekirse failin aynı bölme kısa sürede birden fazla ağaç kesilmesi halinde 1 ağaç kesme cezası uygulanır. Ancak farklı bölmelerde ya da farklı tarihler bu fiilin işlenmesi halinde iki ayrı suçtan dava açılması gerekmektedir.

## 8.YAPTIRIM VE GÖREVLİ MAHKEMELER

6831 Sayılı Orman Kanununun 91. maddesinde yasak edilen fiileirn yaptırımları düzenlenmiştir. Buna göre;

•Yaş ağaçları hayatiyetini sona erdirecek şekilde boğmak,

•Ağaçlardan yalamuk, pedavra, hartama çıkarmak

•Dikili yaş ve kuru ağaçları kesmek

•Dikili yaş ve kuru ağaçları kökünden sökmek

Üç aydan beş yıla kadar hapis ve bin güne kadar adlî para cezasıyla cezalandırılmaktadır.

Görevli mahkeme asliye ceza mahkemesidir

Kabahat nevinden fiillerine ilişikin yaptırımlar ise,

•Yaş ağaçları yaralamak, tepelerini veya dallarını kesmek veya koparmak

•Dikili yaş ve kuru ağaçlardan kabuk, çıra, katran veya sakız çıkarmak

•Yatık veya devrik ağaçları kesmek, için 2018 yılı itibari ile belirlenen idari para cezası 422 TL'dir. idari para cezası kesme yetkisi orman işletme şefindedir.

Ağaççıkların kesilmesi ya da 14 ve 91. Maddede yer alan yasak fiilerin ağaççıklar hakkında gerçekleşmesi konusunda bir düzenleme yoktur. Daha da açıkca ifade etmek gerekirse 14 ve91. Maddeler ağaçlara ilşikin düzenlemeler olmakla birlikte özellikle 91/5'de yer alan "14 üncü maddenin (A) ve (B) bentleriyle yasak edilen ve yukarıdaki fıkralarda yazılı bulunmayan fiilleri işleyenlere, ikiyüzelli Türk Lirasından ikibin Türk Lirasına kadar idarî para cezası verilir" hükmünün de ağaççıklarla bir ilgisi yoktur. 6831 sayılı kanun başta 1. Maddesi olmak üzere birçok yerinde ağaççıklardan bahsedilmiş (md 1, 36, 110, 116) ancak ağaççıkların kesilmesi ve zarar verilmesine dair bir hükmü düzenlememiştir. Bu durum mevzuat açısından büüyk bir eksiklik olarak ifade edilmelidir.

*Bir yaptırım türü olan tazminat konusunda ise*; 6831 sayılı orman kanunu 113. maddesi sadece dikiliden ağaç kesenler için düzenlemiş ve ayrıca 114. maddeye göre de ağaçlandırma tazminatına hükmolunabilmektedir. Burada yine ağaççıklara dair bir düzenleme ilgili maddelerde yer almamaktadır. Ancak kanunun 112. Maddesi dikiliden kesilen ağaçlar hariç ekonomik değeri olan orman emvalleri için tazminata hükmedilebileceğini düzenlemiştir. Bu bağlamda ağaççıklar için 112. Maddeye istinaden tazminat talebinde bulunulabilir.

## 9.HUKUKA UYGUNLUK HALİ

Ormanlarda ağaç kesme suçunda kusurluluğu ortadan kaldıran hal devlet ormanından yasal olarak dikili ağaçların kesilmesi, özel ve tüzel kişilere ait ormanlarda Orman İdaresinden izin alınarak kesim yapılmasıdır.

Devlet ormanlarından yasal kesim yapma yetkisi Orman Genel Müdürlüğü'ne bağlı Orman İşletme Müdürlüklerinin kontrolünde yapılmaktadır. Orman İşletmelerinde bir ağacın kesilip kayıtlara geçmesi esnasında yapılan işlemler şu sırayı takip etmektedir;

- Damgalama işleri,
- İstihsal işleri,
- Taşıma işleri,
- İstif işleri,
- Ayrım (Tefrik) İşleri,
- Stok ve Devir Teslim İşleri

## 10.SONUÇ VE ÖNERİLER

Orman kanunu kapsamında ağaç ve ağaççı tanımının mutlaka yapılması gerkmektedir. Ağacıkların kesilmesi halinde bir yaptırım hükümünün olmaması büyük bir eksikliktir. Bu nedenle acilen bu konuda yasal bir düzenleme yapılmalıdır.

Uygulamada kutur hesabı çoğunlukla yanlış yapılmaktadır bu nedenle, orman kuturu kavramı konusunda bir standart belirlenmelidir.

Ağaç kesme suçu "serbest hareketli suç" olarak düşünülmeli ve kanunda ağacın ölmesine neden olan her türlü hareketin suç sayılması gerektiği belirtilmelidir. Çünkü amaç ağaçları ve ormanları korumak ve oluşabilecek zararları önlemektir.

Yaş ve kuru ağaçların kesilmesine ilişkin cezanın aynı olması hakkaniyet ölçüsü gereği kurumuş ve ölü ağaçlar için cezada indirim hali düzenlenmesi önerilebilir.

Yakacak orman yapacak orman tanımı yapılmalı ya da bu ayrım ortadan kaldırılmalıdır. Çünkü kanunda yakacak ağaçtan bahsedilmekle birlikte bunu neyi kapsadığı yer almamaktadır.

Tazminat hesaplamalarında ağaç türlerine ilişkin orman idaresinde bir cetvel bulunmakla birlikte ağaççıkların zarara uğratılmasında bu türlerin ekonomik değerine ilişkin bir değerleme yapılmamıştır.

**KAYNAKLAR**

ÖZDÖNMEZ, M., İSTANBULLU, T., AKESEN, A., EKİZOĞLU, A. 1996. Ormancılık Politikası, İ.Ü. Orman Fakültesi Yayını, İstanbul. ISBN 975-404-429-5.

TOYGAR, S. 1964. Eski ve Yeni Hükümlere Göre Orman Anlamı ve Ormanların Mülkiyet Bakımından Bölünüşü, Güven Basımevi, İstanbul.

Osmanlı Ormancılığı Tarihi Vesikalar. 1999. Orman Bakanlığı Yayını, Yayın No: 094, ISBN 975-8273-20-5, Ankara.

ÖZDÖNMEZ, M. 1965. Türkiye' de Orman Suçları Nevileri, Sebepleri, Önlenmesi Çareleri Üzerinde Araştırmalar, 1. Baskı, Orman Genel Müdürlüğü Yayınları, Düzerkonca Matbaası, İstanbul.

GÜNEŞ, Y. 2001. Orman Suçlarının Ceza Hukuku Açısından İncelenmesi, İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Doktora Tezi, İstanbul.

USLU, M. 1951. Türkiye'de Orman Tahrip Faktörleri, Tesir Dereceleri, Her Faktör İçin Bu güne Kadar Alınmış Bulunan Kanuni ve Teknik Tedbirlerle Sonuçları, Doğuş Matbaası, Orman Genel Müdürlüğü Yayını, Yayın No:98 seri No:10, Ankara.

KUTLUK, H. 1945. Türkiye Ormancılığı İle İlgili Tarihi Vesikalar, .Cilt I. Osmanbey Matbaası, İstanbul.

ÖZÖN M, Osmanlıca Türkçe Sözlük, 1952, İnkılap Yayınevi, İstanbul)

Ormancılık Terimleri. 1964. TC. Tarım Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü Yayını, No: 1950-138, Ankara.

ÖZTÜRK, B., ERDEM, M. R., 2005. Uygulamalı Ceza Hukuku ve Emniyet Tedbirleri Hukuku, Yeni TCK'ya Göre Yenilenmiş 8. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

NOYAN, E., 2005. Ceza Mevzuatı Atıflı ve Notlu, Adil Yayınevi, Ankara, 975-9041-00-6.